

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 30 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Kranjska hranilnica gre dalje nizdol.

Pretekli teden je zopet prav trda predla „Kranjski hranilnici“. 2. novembra jim je že ob $\frac{1}{2}$ 10. uri dopoldan pri izplačevanju zmanjkalo denarja. Tekali so okrog po denar in ga dobili na posodo pri nemški banki „Kreditanstalt“. Vlagatelji so bili silno vznemirjeni, ker so morali čakati več ur oziroma počakati do prihodnjega jutra. Da Kranjski hranilnici zmanjkuje denarja, to vemo že dolgo in se nam ne zdi čudno, a da bi si vsaj za prvi izplačilni dan v mesecu lahko preskrbeli kaj več denarja, to je pa tudi gotovo opravičena zahteva. Če pojde tako dalje, treba bo čakati na denar po cele tedne, če ga bo sploh mogoče izterjati.

O hišah v Trstu in na Dunaju, kjer ima „Kranjska hranilnica“ hipoteke, bi lahko povedali čudne reči, a se bojimo zaplembe. Dejstvo je, da je cela vrsta teh hipotek neizterljivih. Zato pa zdaj „Kranjska hranilnica“ izterjuje v Ljubljani in na Kranjskem, boji pa se odpovedati na Dunaju in v Trstu. Cenitev vrednosti hiše v Trstu, ki je last hranilnice, je visoko pretirana (Noghera). Po izračunu izvedencev se bo morala polovica rezervnega kapitala porabiti za uradnike, ki jih bo treba živeti naprej, čeravno ne bo nič dela, za pokritje izgub pa ostala polovica ne bo zadostala.

Občine v boju za slovenski jezik.

Glavna občina Rakek je sklenila samoslovensko uradovanje in tudi ukrenila, da se nemški dopisi zavrnejo. Ta sklep je silno vznemiril logaškega glavarja Ekla, ki se je zbal za notranjske Nemce in brž razveljavil sklep rakovskega občinskega odbora. Rakovski občinski odbor je zoper samovoljno odredbo vložil utemeljen priziv na c. kr. deželno vlado.

Prav tako, ali še bolj se je Ekl prestrašil, ko je izvedel o sklepu rakovske občine, da morajo biti med drugimi tudi krajevne deske samoslovenske. Razveljavil je sklep, občina pa je vložila priziv na deželno vlado.

Ni tu na mestu, da bi g. Ekla nepoznanje zakonov in naredb kritikovali. Ekl namreč misli, da po stari avstrijski navadi ne bodo odločevali zakoni, ampak merodajni bodo nemškonacionalni čuti vladnih uradnikov. Torej mož naj gre pred pravico! In to se more goditi v času ljudskega parlamenta?

Pravica je na naši strani: dežela je popolnoma slovenska, nemščina pa nikjer razen v Kočevskem sodnem okraju toli razširjena, da bi se moglo smatrati, da je v tistem okraju „deželno-navadna“ (landesüblich). Zato so občine opravičene, da imajo le slovenske napise in so tudi opravičene nemške dopise zavračati.

Da pa se Ekl ne bo posrečilo, da nemškonacionalno moč spravi pred slovensko pravico, je treba organizovanega odpora slovenskih občin brez ozira na strankarstvo. Vsi moramo le složno v boj za čast slovenščine. Vsi moramo zahtevati od deželnih in državnih poslancev, da povedo na primernem mestu vladi, da je doba za nemškutarstvo na Kranjskem enkrat za vselej minula.

Zato pozdravljamo energični nastop vrlih narodnih Rakovcev želeč, da so vsi tako odločni in vstrajni.

Politične vesti.

Razpust občinskega odbora mesta Idrije je utemeljila deželna vlada s tem, da je občinski odbor kršil ugled deželnega odbora, ker se mu ni na željo slepo pokoril. Torej če župani branijo stališče samostojnosti občin napram krivičnim odredbam deželnega odbora, se jih kaznuje, mesto da se jim priznajo zasluge za vršenje dolžnosti. Vsa Idrija in ž njo vsi napredni Notranci odobrujejo nastop župana, ki je hotel preiskrabeti mestu javno knjižnico in čitalnico. Te se klerikalizem boji, ker bi znala tudi kaka njihova ovčica kaj preveč čitati.

Novi predsednik Zedinjenih držav ameriških je postal dosedanji vojni minister Taft. Ta hoče

nadaljevati politiko dosedanjega predsednika Roosevelta in se bojevati proti kapitalističnim kartelom, ki ne puste nobenemu novemu podjetju na dan, ampak sami delajo cene na škodo konsumentov.

Rusija se je začela prav odločno potegovati za Srbe. Srbski kraljevič je bil pri carju prijazno sprejet, minister zunanjih zadev dr. Milovanović pa je v Londonu imel lepe uspehe. Sedaj se je tudi Avstrija začela pripravljati za vojno.

Ministrska kriza v Avstriji se širi. Zdaj so začeli napadati Becka tudi nemški krščanski socialisti, ker preveč dovoljuje nemškemu liberalcem. Zato in radi neomahljivega stališča Čehov poda Beck demisijo. Ako pride do jugoslovanskega ministrstva, postane minister dr. Šušteršič. Snuje se tudi novo ministrstvo za pošto in telegraf.

Dopisi.

✓ Iz Žirov. V nedeljo dne 8. novembra bo predaval v Sokolskem domu g. profesor Matija Pirc o temi „Solčni sistem“. Predavanje bo jako zanimivo in poučno za vsakogar, želeti je, da se ga vdeležijo vsi samostojno misleči in napredni Žirovci. Klerikalce pred vsem kaplane ta predavanja silno jezijo. Njih jeza je lahko umljiva. Klerikalci od prvega do zadnjega se nobene reči tako ne bojijo, kakor prave nepristranske ljudske izobrazbe. Oni vedo predobro, da je ravno ljudska nevednost njih prvi in edini pogoj za obstanek. Kadar se ljudstvo zave, da prične temeljito misliti ter z lastno glavo soditi, potem je z njih vlado pri kraju.

Samostojen in zaveden človek se ne pusti od nikogar voditi za nos, on presodi in pretehta vsako stvar sam, ter ne veruje in ne zaupa kar na slepo nikomur. In takih ljudi se oni bojijo kakor bosonog pastir modrasa. Kdo bi jim zameril, če bi vodili pošten in odkritosrčen boj z nasprotniki. Toda njih orožje je laž, zavijanje, denunciacije in škodoželjnost. Odkritega boja se ogibljejo kakor malopridni paglavec šolskega pouka. Ako je kdo klerikalec, potem sme storiti vse prestopke npravnosti in poštenosti, pa je vendar vzor človek in dober katoličan. Vsakega nasprotnika tudi najboljšega in najplemenitejšega človeka pa skušajo oškodovati ter ugonobiti. Kristus je učil ljubiti tudi svojega sovražnika, oni pa hočejo z bojem, z ognjem in mečem pobiti nasprotnike. Znani dopisnik „Domoljuba“ skuša škodovati občinskemu slugi, ki opravlja svojo službo jako vestno in korektno, ter je sploh vsestransko dober in napreden človek. Ker je mož pošten, zato mu tudi sikanje klerikalnih gadov ne more škodovati. Zaganja se „Domoljubov“ dopisun tudi v g. ravnatelja dr. Bevka, ki je toliko požrtvovalen, da pride v Žiri brezplačno predavat, dočim ne stori nizkotni dopisun niti za dobro plačo kaj koristnega. Zaletava se v predavanja sploh. Mi pa tukaj kličemo ter vabimo javno tega agitatorčka, da naj pride sam k predavanju in naj stvarno polemizira, ako pa tega ne upa, pa naj to duševno revše molči. Pravi da se kaj takega dobi tudi v knjigah. No, cerkveni nauki so tudi v knjigah (in s temi knjigami je vse poplavljen). Čemu pa potem on vabi ljudi v cerkev? Toda ni vredno z njim se prekljati, kajti človek, ki želi škodovati bližnjemu, je nizek. On trobi

Listek.

Arhimandridova oporoka.

Roman iz Srbije. Spisal Josip Premk.

(Dalje.)

Zavila sta na polje. Serafinu je bilo nekako lažje, saj je pokazal materi, da ve vse in upal je — morda se mati vendar spreobrne in spozna zmoto. Seveda je bil ta up slab, večji je bil dvom. Vsekako pa jo je hotel spraviti iz monastira. Tako sta jezdila Serafin in German dolgo časa molče. Serafin se je zazrl v krasoto jesenske narave ter vzdihnil: „O kako smo majhni! Ali bi ne bilo plemeniteje živeti v mali koči, in obdelovati košček zemlje kot da tratimo zlasti čas z večnim pohajkovanjem po sobanah, ki so zidane od krvavih žuljev bednih siromakov!“

German se je nasmehnil: „To so lepe besede in plemenita je ta misel, a v vsakem človeku je nekaj sebičnega in to je slabost. Sicer je pa tudi plemenito, ako se človek posveti samostanskemu življenju, ker je ljudem nauka potreba. Tudi poučevati je delo. Danes pa smo seveda že toliko napredovali, da ljudem ni dovolj samo nauka, ampak da zahtevajo tudi vzgledov,

kar je popolnoma prav. Grešnik sicer lahko oznanja božjo besedo, ali beseda je mrtva brez del!“

„Moder si German — povej mi, kako bi si sezidal v tem kratkem življenju svojo srečo!“

German ga je pogledal smehljaje, potem pa odvrnil: „Sreča je pač varljiva. Ko človek meni, da je zadel na srečo, je že zablodil v nesrečo. Ali vsaj nekoliko zadovoljnosti bi se mogel pridobiti, da ni prišlo tako. O ljubezni Ljubislave ne dvomim, ker jo poznam. In ako ima človek poleg sebe tako ljubeče bitje, ga že to vzdržuje zadovoljnega. Potrebno pa je za veselo življenje tudi imetje.“

Pri dohodkih našega monastira je lahko, si prihraniti vsako leto nekaj. — Da ste par let tukaj, pridobili bi svotico, s katero bi se lahko zasiguralo dvoje bitij za življenje... Tako jih je storilo že mnogo. — Jaz jim nisem nasproten. Kdor ni za to življenje, naj živi drugo. Vsak je svoji volji gospodar. Ali tako kakor sedaj, da bi vas s pomočjo vladike povsod nadzirala in vodila mati, to ni življenje.

Poznam vaše misli, znam, da so poštene, poznam vaše srce in bi vam k cilju pripomogel, ker bi vas želel kdaj videti srečnega!

Serafin se je sladke radosti zganil, ko je pomislil,

v „Domoljubu“, da imajo ta predavanja namen, trgati kos za kosom vero iz src slušateljev. To je laž. Prosimo vas, kakšno vero pa imate vi? Ako je kdo antikrist (nasprotnik Kristusa) ste to gotovo vi klerikalci, ni jih na svetu, ki bi Kristusovim naukom toliko nasprotovali, kakor Vi. Nasprotniki ste vsakega napredka, nasprotniki izobrazbe. Lani je imel tukaj biti poučen tečaj o kmetijstvu, in ravno kaplan Perko je bil tisti, ki ga je preprečil. Tak prijatelj je on kmeta! Tistega kmeta, ki klerikalce doji in goji kakor gada na prsih. Tudi letos skuša preprečiti predavanje, pa ga ne bo! Mi hočemo luči, mi zahtevamo resnice in dokazov. Kar govorijo g. profesorji to tudi dokažejo, kar je dokazano, to verjamemo in nič več. Če pa boste dalje tako ravnali, bo še marsikdo upravičeno tako dejal, kakor je rekel nekdo gredoč od predavanja „več nauka za življenje sem dobil v dveh predavanjih kakor v cerkvi trideset let, ko sem hodil slušati pridige. Vi se bojite, da bi Vaše nevedne ovčice hodile poslušati predavanja, zato ker se bojite resnice. Bojite se predavanj. Ljubite temo. Priplazi se tudi par klerikalnih pokvek k predavanju, da znajo potem poročati. Svetujemo jim, da naj kar omenijo tam na mestu, kar jim ne vgaja. Kar je kedaj bilo in je še danes naprednega in novega vse je sovražil klerikalizem, vsemu so nasprotni njega organi, kar je dobrega za ljudstvo in ljudsko družbo. Mi pa kličemo svojim ljudem: Učite se, berite, razmišljajte, vse slušajte, poprimite se pa le tega, kar je dobro in koristno za posameznike in družbo. „Kdor resnico ljubi, ušes jej ne maši! Kdor pa se je brani, zaveže še oči,“ — pravi

da bi mogel kdaj zapustiti to težko življenje in se združiti z Ljubislavo, ki ga tako težko pričakuje.

In jezdila sta zopet molče, dokler nista dospela do vaške krčme, kjer sta privezala konja k ograji, sama pa sedla k steklenici vina, pri koji sta se na Serafinovo prošnjo pobratila.

„Sedaj pa mi povej odkritosrčno. German, ali nisi nikdar ljubil?“ ga je vprašal Serafin, ko je krčmarica prinesla že drugo steklenico. German je pogledal vino, natočil kozarec in ga izpil v dušku.

„Radoveden si, Serafin! Toda znam, ako človek sovraži, želi čuti o sovraštvu, ako ljubi, o ljubezni. Da bi ljubil in sovražil obenem, to je čudno, a pri meni je bil tak slučaj. Ljubil sem in nisem, naj bo že prvo ali drugo. Imel sem opravka z žensko in to je tvoje vprašanje. Da, resnično, zablodil sem, kakor je treba vsakemu, da spozna, ker v spoznanju je življenje... Skoro pa lahko rečem, da je bila želja po spoznanju večja kakor sila ljubezni, zato bi dejal, da nisem ljubil, a želel sem se enkrat vreči med tiste valove, ki jih svet tako obožava. In prišla je ura skušnjave. V Belgradu sem stanoval tam na savskem obrežju v drugem nadstropju. Nasproti mojemu oknu je bilo drugo in samo kaka petmeterska širina zraka je bila vmes. Tam je bilo lepo kakor nikjer na svetu. Mnogokrat sem se dvignil

pesnik. Iz stoletnega spanja odpiramo in odpremo tudi mi oči!!

Domače vesti.

Zaplemba. Št. 84. našega lista je bila zopet zaplenjena in sicer uvodnik pod naslovom: „Kranjska hranilnica v likvidaciji“ od prvega stavka: „Kranjska hranilnica se nahaja v likvidacijskem stadiju“ do zadnjega stavka „pa ne kakemu vladnemu svetniku.“ Zaplenjene so dalje notice: „Nekemu ljubljanskemu Italijanu“ do besed „upošteva slovenski značaj Ljubljane“, dalje notica „Bogata gospa Hočevar s Krškega“ vsa do besed „1 milijon kron znašajoče hranilne vloge“, dalje notica „Tudi Nemci so začeli dvigati“ do besed „graški Nemci.“

Ljubljansko deželno sodišče je kruto obsodilo nekatere demonstrante. Kdo ve, če ni prišlo vmes veliko ljudi, ki niso bili prav nič deležni izgrediv. Državni pravdnik je dejal med drugim, da je vsak kriv hudodelstva, kdor je le zavpil „živio“, ker je s tem dal korajžo drugim „hudodelcem.“ Ta je pa lepa: potem spada v zapor vsa slovenska Ljubljana, ki iz vsega srca pozdravlja narodno gibanje. Nemci pa bi bili naši sodniki. Sicer pa ni veliko bolje, če so pri sodbi zraven tudi kaki slovenski sodniki, ki krivijo hrbet in upajo na predsedniška mesta. Trudijo se, da so še hujši kot Nemci. Prišli smo tako daleč, da državni pravdnik meče obtožnice v avtomat, ven pa pridejo na 6 mesecev obsojeni „hudodelci.“

Da se prihranijo vlagateljem troški potov, naj knjižice „Kranjske hranilnice“ izroče bližnjim de-

iz postelje, sredi noči se oblekel in odšel doli. Tiste noči, ki leže tako mehko in tako mogočno nad iskrečo se savsko gladino, so mi nepozabne. Vse naokoli je tiho. Belgradske svetilke se vidijo in lahen rdečkast soj se dviga proti nebu. To sem večkrat opazoval, dasi je popolnoma navadna stvar, a človek čuti.

Nikdar nisem krenil proti mestu, ker nisem hotel srečati tistih temnih sključenih postav, ki se gugajo ponoči kot sivi strahovi — in čudno gledajo s steklenimi očmi. Zdelo se mi je, da diha iz njih ves smrad življenja. Zato sem hodil tam ob vilah, ki so bile tihe in temne. Vse so bile ovite v noč. — V njih so spali ljudje, sanjali mirne sanje, ker so bili že na cilju, katerega sem jaz šele iskal. In prisluškoval sem zamolkemu grgljanju savskih valov, ki so ponoči neizrečno lepi, saj meni so se zdeli taki. Včasih — sem sedel na klopco, ki je bila skrita v temi in zrl tjavendan v visoko nebo, štel zvezde mnogokrat brez vsake misli, a najčarobneje se mi je zdelo, kadar je priplula po Savi ladja. Že oddaleč sem opazil zeleno svetilko, ki se je bližala počasi, razsvetljevala pod seboj valove in plula tiho kakor brez življenja. Za tako ladjo zrl včasih dolgo, dolgo, bogve zakaj — morda radi tega, ker sem bil mladenič osemnajstih let.

narnim zavodom, ki izpeljejo realizacijo takoj zanesljivo, brez stroškov in brez izgube obresti.

Obsodbe 14 obtožencev v zadevi ljubljanskih demonstracij. 1. Ernst Vindišer 6 mesecev težke ječe. 2. Srečko Potnik 4 mesece težke ječe. 3. Franc Štut 5 mesecev. 4. Anton Koren 3 mesece. 5. Štefan Kamenshek 6 mesecev ječe. 6. Jošt Bajželj 2 meseca. 7. France Parkelj 3 mesece. 8. Jakob Turzan 4 mesece. 9. Milan Makar 3 mesece. 10. Ignacij Mravlje 6 tednov. 11. Stanko Rekar 5 mesecev. 12. Alojzij Cvelbar 3 dni zapora. 13. Anton Hojnik 14 dni zapora. 14. Ivan Kimovec 6 dni zapora. Prvi štirje morajo plačati škode na kazni 3883 K. Vsi drugi pa manjše zneske do 131 K. (Ali so ti sami toliko šip pobili?)

Pozor, župani. Do 10. t. m. je zadnji rok za vložitev prošenj za seno po znižani ceni. Naročilu je pristaviti zahtevo, da se dobava zvrši po „Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani“.

Iz Gradca, odkoder ima „Kranjska hranilnica“ nekaj vlog, prihajajo knjižice v realizacijo, ker so i tam izvedeli o obupnem stanju „Kranjske hranilnice“.

Ameriški Slovenci in „Kranjska hranilnica“. Kakor se nam poroča iz Amerike, so jeli tudi ameriški Slovenci dvigati denar iz nemške „Kranjske hranilnice“. Mnogo izmed njih je bilo doslej mnenja, da je tu denar najbolj varno naložen, zdaj so pa prišli do prepričanja, da so se grdo motili, da nimajo prav nobenega jamstva tudi za en vinar ne. Amerikanci pravijo: Tako krvavo trdo moramo prislužiti svoj denar, potem naj pa bomo še v skrbeh zanj? Zato so sklenili, da dvignejo vse svoje prihranke iz te nemške hranilnice in da ga nalože v slovenske, izmed katerih je vsaka občinska bolj varna, nego pa „Kranjska“ v Ljubljani. Lep zgled ameriških Slovencev je vreden vsega posnemanja! Ponatis iz „Nar.“

Za „Sokolski dom“ v Postojni. so darovali: br. Macner Baltezar K 2·20, br. Vilhar Fran izročil K 2·80 kot preostanek računa v notarski pisarni, ki ga je daroval g. Ivan Jurca iz Gorenj, neimenovan postojnčan daroval K 2—, gosp. Zanini Hugalo daroval K 1—, br. Gustav Kraigher preplačana policijska ura K 1·10, ter K 2·80, ki sta jih darovala br. Kurnik in g. Margon Fran, br. Fran Vilhar K 2·24 za dva eksa v Grobščih. Vsem iskrena hvala in na zdar! Bratje Sokoli ne zabite tudi nadalje pridno zbirati prispevkov za „Sokolski dom“ v Postojni!

Zgradba meščanske šole je pod streho. Prihodnjo pomlad se nadaljujejo notranja dela. Prihodnjo šolsko leto se potem že izroči svojemu namenu.

Postojnska občina je vložila prošnjo na najvišje mesto za podelitev imena „mesto“ o priliki cesarjevega jubileja.

Za kolodvorskega restavraterja gradi južna železnica na tukajšni postaji klavnico.

V Postojni imamo še vse polno nemških napisov. Tako je tudi napis, kjer se toči budjeviško pivo le

tuji „Restaurant“. Pričakujemo in vljudno prosimo da ga gosp. lastnik te restavracije nadomesti s slovenskim napisom, ki se naj glasi Restavracija, saj vendar ne stane tako sila veliko.

Nemških potnikov čimdalje manj prihaja v Postojno. Postojnskimi trgovcem je s tem jako ustrezno ker imajo vsaj mir pred temi nadležneži. Obenem so se pa tudi prepričali ti nemški ošabneži, da dandanes ne zadostuje več, ako se zna samo blaženo nemščino.

V Rogatcu na Štajerskem je umrl nagle smrti gosp. Ignacij Mikuš v dobi 76 let. Kot marljiv slovenec pridobil si je lepo posestvo v bližini trga, bil je član tukajšnje slovenske posojilnice, ter vzgled pravih slovenskih očetov. Lahka mu zemlja!

Narodno gospodarstvo.

Občinska hranilnica v Postojni izkazuje koncem meseca okt. 1908 naslednji promet in bilanco:

Račun hranilnih vlog:

Stanje začetkom leta	33.602 K 71 h
vloženo	351.543 „ 34 „
	385.146 K 05 h
dvignjeno	69.199 „ 92 h
Stanje koncem oktobra	315.946 K 13 h

Račun posojil:

Stanje začetkom leta	11.065 K 40 h
izplačana posojila	229.572 „ 02 „
	240.637 K 42 h
vrnjena posojila	9.149 „ 40 „
Stanje posojil koncem oktobra	231.488 K 02 h

Račun začasno naloženega denarja:

Stanje začetkom leta	22.965 K 58 h
naloženo	307.554 „ 44 „
	330.520 K 02 h
dvignjeno	159.760 „ — „
Stanje naloženega denarja	170.760 K 02 h
Račun reeskompta	80.200 K — h

Denarni promet:

Sprejemki	609.305 K 61 h
Izdatki	609.213 „ 51 „
Denarnega prometa je bilo skupno	1.218.519 K 12 h

Varno naložen denar je v občinski hranilnici v Postojni. Za varnost denarja je porok občina postojnska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo ter s kavcijo po 20.000 K, ki je naložena pri c. kr. deželni vladi. Da je varnost, popolna svedoči to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih hranilnic. Na obrestih se nič ne izgubi. Hranilnica se nahaja v prostorih občinskega urada v Postojni.

V Postojni, dne 1. novembra 1908.

Ravnateljstvo.

Notranjska posojilnica v Postojni izkazuje z dnem 31. oktobrom 1908 naslednji denarni promet in bilanco:

Denarni promet	1,729.821 K 99 h
Stanje naloženega denarja	136.696 „ 64 „
„ posojil	1,112.858 „ 82 „
„ deležev	34.940 „ — „
„ rezervnih zakladov	61.252 „ 64 „
„ hranilnih vlog	1,147.238 „ 55 „

Notranjci! Vpoštevajte geslo „Svoji k svojim“! Podpirajte ta zavod v najobilnejši meri, kateri se ne trga za velike dobičke, marveč mu je mar le pomoč. Podpirajte ta zavod, kateri je storil največ za Notranjsko, ker je do sedaj daroval za dobrodelne namene 12.000 K, to je eno osmino čistih dobičkov. Nalagajte pri nas svojo imovino; nudimo vam poleg popolne varnosti najvišje mogočo obrestno mero po $4\frac{3}{4}\%$. V potrebi zatekajte se k nam; posojujemo pod zelo ugodnimi pogoji brez vsakih stroškov. Upoštevajte, da je naš zavod najstarejši na Notranjskem in eden najsolidnejših.

Ravnateljstvo.

Kletarski tečaji. Znano je, da je kletarstvo na Kranjskem v primeri z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami še na jako nizki stopinji, — ter da je nujno potrebno, da se naši vinogradniki z vso resnostjo poprimejo boljšega kletarjenja, ako hočejo vino izvažati ter s pridelki drugih dežel uspešno konkurirati. — Kaj pomaga najlepše grozdje iz najboljšega vinograda, ako iz njega gospodar ne zna pripraviti fino. žlahtno in stanovitno vinsko kapljico? Istotako je znanje umnega kletarstva neobhodno potrebno za vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom in ki lahko iz najboljšega vina najslabše naredijo, ako ž njim pravilno ne ravnajo. Da se ponudi interesentom prilika, izobraziti se teoretično in praktično v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več trodnevni kletarskih tečajev in poleg tega en enodnevni tečaj izključno za gostilničarje, nevinogradnike. Pri teh tečajih bode razlagal tudi nov vinski zakon, katerega znanje je vsakemu potrebno. Kdor se misli enega teh tečajev udeležiti, mora se pismenim potom ali ustmeno takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem zglasiti. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, priporoča se, da dotičniki prošnje prej ko mogoče vpošljejo. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bode pravočasno in sicer vsaj en teden pred pričetkom tečaja, pismenim potom obveščen.

Kako ravnajmo pravilno z moštom?

Letošnje leto se je napravilo pri nas mnogo mošta ali sadjevca iz jabolk in hrušk. Prav, saj v vročih poletnih dneh bode mnogo koristil kot hišna domača pijača!

Samo žal, da čujemo vedno, da se ne drži, t. j. da se pokvari, ko nastopijo vroči poletni dnevi. Naši kmetje pripisujejo tej pokvari raznovrstne vzroke. Toda treba poudariti prav posebno, da je eden najglavnejših vzrokov, da se pijača pokvari, nepravilno ravnanje z jabolčnikom.

Ne smemo se prav nič čuditi pokvarjenju, če takoj ko se iztisne, spravimo pridobljeno tekočino v sod, imamo navadno veho pri sodu toliko časa odprto, dokler „meče“ t. j. kipi, da se vsled velikega stiska scika (okisa), potem sod prav goreče in trdno zabijemo ter pustimo mirno cel čas na drožah, ne da bi vsaj enkrat pretočili ali posneli sadjevec in tako ločili tekočino od goščave, ki se vsede na dno soda.

Dá, naši ljudje to prav navadno vse opuščajo! Čemu si napravljati nepotrebnega dela? Saj čim slabši začne postajati, tem hitreje treba tekočino popiti!

Vendar mislimo, da ni toliko kakor lenoba, kriva temu nevednost. Naš kmet še sploh ne ve, kak kemičen proces se vrši takrat, ko mošt kipi. On ne ve, da se beljakovine ne vzdržujejo dolgo, ter da se tudi one beljakovine pokvarijo, ki so v moštu.

Zato se nam zdi primerno, podati kratko navodilo, kako ravnajmo letos z moštom, da se nam ohrani zdrav skozi celo prihodnje poletje.

O napravi mošta ne bomo govorili, ker ta čas je večina sadjevca že narejena. Mislimo, da letos kmetje vsaj niso gnilega sadja ali zelo blatnega stiskali z zdravim. Če bi kdo to storil, ne ravnal bi prav! Dokler je bilo toplo vreme, takrat je mošt kipel, vrel, metal je iz sebe pene in nesnago. Zadnjih 14 dni je pa gotovo kipenje prenehalo, razen ondi, kjer je sod v posebno gorki kleti, kajti vreme je postalo na hip prav hladno. Seveda, če ostanejo sedaj lepi, gorki dnevi, se kipenje prav kmalu vbudi. Kaj je kipenje? Prav nič drugega, kakor pretvoritev sladkega soka v kislikasto pijačo ali v sadju se nahajajočega sladkorja. Ta na toploti 15°C prične kipeti vsled kipelnih glivic, katerih je vedno dovolj v zraku in iz sladkorja nastane alkohol (špirit) ter ogljikova kislina. Zato mošt po kipenju ni več sladek, temveč kiselkastega okusa.

Med kipenjem lahko nalijemo sode do vrha, da so polni, tedaj se pene vedno vzdigujejo pri vehi, skozi katero tudi vedno meče raznovrstno nesnago. Ta način je prav priporočljiv, ker tako izloči iz sebe že mnogo beljakovin, to so prav vse pene iz drugih kvarljivih snovi, katere se morajo tako ali tako odstraniti iz mošta.

Zopet drugi priporočajo, naj ostane v sodu nekaj praznega prostora, da med kipenjem ne meče mošt skozi veho nesnago, pač se dene v veho nalašč napravljena kipelna voha zato, da mošt ali tekočina ne pride preveč v dotiko z zrakom ter se ne prične kisati. Seveda se vsede vsa gošča na dno soda ter jo je mnogo več, kakor pri prvem načinu.

Prvi način bolj priporočamo, in sicer, ker tako zmeče iz sebe zelo mnogo beljakovin, katere bi se sicer ne vsedle na dno. Nerodno je, ker je sod vedno moker,

toda pomaga se, če se napravi iz ilovice kolobar in odtok po sodu, da se ta nesnaga odteka po enem mestu, spodaj pod sod, se pa lahko podstavi kaka latvica, da ne moči tal. Ko mošt pokipi ali vsled nizke temperature toplote preneha kipeti, t. j. v mesecu decembru, moramo ga pretočiti v drugo popolnoma snažno in zdravo posodo.

Zakaj pretakamo? Ako še tako pazimo pri napravi mošta, da porabimo samo zdravo sadje, če še tako skrbno pazimo, da se kipenje pravilno vrši, stem še nismo preprečili, da se mošt prav v resnici ne pokvari. Zato moramo pretakati mošt, saj vinogradnik mora tudi vino! da 1. dosežemo stanovitnost in 2. boljšo razvitost pijače. To je delo, na katero moramo polagati največjo paznost. Mošt zadobi svojo popolnost šele s pravilnim kletarenjem.

V sadjovcu se nahaja voda, alkohol, kislina in beljakovina. Kaj so kvari v njem? Voda ne. Alkohol se prav lahko izpremeni v kis (jesih). Beljakovine pa obstoje iz dušika, kateri se pa na zraku izpremeni in pokvari, posebno pri ugodni toplini.

Znano je vsakomur, če hočemo kako živilo ohraniti zdravo, spravimo ga na led, na hlad, v mraz, nizko temperaturo. Zato se mošt pokvari v poletju, takrat ko postane vroče, ne pa pozimi. Istotako se ohranijo živila nepokvarjena v alkoholu. Žganje se n. pr. ne pokvari. Če bi imel mošt mnogo alkohola v sebi, bi se tudi ne! A ker je reven alkohola, zato se mu prav rado kaj pripeti.

Torej meseca decembra mošt pretočimo, pa odstranimo ono nesnago na dnu, imenovano drožje, in nato toliko časa zmivajmo sod, da postane popolnoma čist vsake nesnage. Prav bi bilo, ko bi ga pretočili še v drugo meseca aprila ali maja, ker bi se vedno še usedlo na dno precej drožij.

Za tako oskrbovan mošt se gotovo ni treba bati pokvarjenja in ostal bode zdrav, čist, prijetnega okusa skozi celo poletje. Zgodi se večkrat, da se ne sčisti. Pomore se, da se mu primeša tanina ali čreslovine in potem z beljakom ali klejem očisti, toda o tem delu o drugi priliki.

Vam, kmetje, pa kličem, ravnajte tako z moštom, če hočete imeti zdravo pijačo, ne bode vam žal!

Jožef Jenko.

Po svetu.

Po obhajilu umrl. 84letni stolni dekan dr. Anton Horni je bral v domači kapelici na Dunaju sv. mašo. Takoj po obhajilu se je zgrudil na altarju in umrl v par minutah.

V Čikagu je urad za reševanje samomorilcev. Ravnatelj tega urada Skot je že odvrnil na tisoče ljudi, da se niso umorili. Čudno je, da se je zdaj Skot sam hotel zastrupiti s strihninom.

Ženske zahtevajo, naj se jim dovoli, da bodo nosile moško obleko, seveda so to ameriške ženske.

Vročile so predsedniku Roseveltu pismo prošnjo. Svojo prošnjo so podprle z razlogom, da se v moški obleki „v hlačah“ lažje dela.

Dekle zažgala 30 krat. V zadnjem času je v neki občini na Češkem gorelo tridesetkrat. Mnogim rodbinam je bil uničen dom. Sumili so, da požiga neka 22 letna dekla. Prisililo se je dotično žensko, da si je poiskala drugod službo. Vendarle je 25. septembra v kraju zopet gorelo. Dognalo se je, da tisti dan dekleta ni bilo pri njenih delodajalcih. Orožniki so jo zato prijeli. Začetkoma je tajila, potem pa priznala, da je ona zažgala.

Obsodba. Marija Hadina je 12. julija umorila svoje nezakonsko dete s fosforjem. Praški porotniki so obsodili 20 letno dekle na smrt.

Dan 20. septembra se bo praznoval v Ljubljani kot dan narodne žalosti vsako leto.

Cepelinov zrakoplov in brzovlak. — 29. pr. m. se je vršila dirka med Cepelinovim zrakoplovom in brzovlakom na črti Hergac-Lindau. Vse polno ljudi je gledalo to dirko. Zrakoplov je plul naglo po zraku, brzovlak je tekel, kar se je dalo. Naenkrat je vlak prehitel zrakoplov, ki je plul proti vetru, toda koučno je vendar zrakoplov prvi prihitel v Lindau.

Časopis za berače. — V Moskvi je začel izhajati časopis „Bosjačkaja Gazeta“, t. j. beraško glasilo. Pisali ga bodo največ potepuhi, berači, izgubljene ženske itd. Časopis bo prinašal spomine teh propalih žensk, njihove izpovedi, pesmi in članke ter redne dopise od zunaj. List bo prinašal tudi slike markantnih potepuhov, roparske votline itd.

Za kratek čas.

V šoli. Nadzornik: „Povej mi dvomestno številko!“ Učenec: „37.“ Nadzornik zapiše na tablo 73. Učenec molči. Nadzornik: „Povej še drugo število!“ Učenec: „64.“ Nadzornik zapiše 46. Učenec molči. Nadzornik: „Ali veš še kako dvomestno število?“ Učenec: „11.“ Nadzornik: „Zakaj si pa izbral ravno 11?“ Učenec: „Mislil sem, pri tem številu se tepec vendar ne bo mogel zmotiti!“

Pri bahačih. A: „Vsako leto porabimo v pisarni 1000 K za črnilo.“ — B: „Kaj bo to! Prepovedal sem svojim pisčem napraviti pike na i ter prihranim le zato vsako leto 100 K pri črnilu.“

Loterijske številke.

Dunaj, 31. oktobra	4	9	20	24	74
Brno, 4. novembra	68	70	72	74	14

300 tisoč

lepih, triletnih, smrekovih sadik

ima na prodaj

Krajni šolski svet v Postojni.

Dr. ED. VOLČIČ v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter se dobivajo pri njem in pri vseh knjigotržcih naslednje pravne knjige:

- 1. Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnim slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8—
- 2. Odvetniška tarifa;** določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906. Broširano K 1-80
- 3. Zakoni o javnih knjigah,** zemljiških itd. (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi. s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60
popolno v platno vezana K 6—

Ponatisi iz knjige navedene pod točko 3.:

- 4. Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovna in vpisna. Broširano K 1—
- 5. Kolkovna in vpisna** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju K —60

**Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“,
ki jo izdaja društvo „Pravnik“:**

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo,** s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah.** 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80
Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev.** 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K —80
Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč.** 1908. Mehko vezano K 2—
Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari.** 1908. Mehko vezano K —80
Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto, proti poštному povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštних znamkah.

Slab želodec ne prebavi ničesar

ter povzročuje, da smo brez pravega teka, da boli želodec, da nam je slabo, da boli glava. Prav gotovo pomagajo proti temu

Kaiserjeve Metine Karamele.
Zdravniško preizkušene.

To sredstvo oživilja, pomaga prebaviti in krepiti želodec.
Zavitek 20 in 40 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus,** Vipava;
F. Bakarčič, Postojna; **A. Bohinc** in **U. pl. Trnkóczy,** Ljubljana; **K. Andigajne,** Novo-mesto; **D. Pirc,** Idrija.

Št. 625.

Razglas.

Podpisano županstvo objavlja stem, da bo dalo potom poviševalne dražbe v lovski zakup za dobo dveh let 1200 *ha* gozda

v nedeljo, dne 15. novembra t. l.

ob 2. uri popoldne v občinski pisarni pod ugodnimi pogoji.

Ker je lovski revir lep in bogat, pričakuje županstvo mnogo p. n. interesentov.

Županstvo občine Dolenjave pri Senožečah,
dne 4. novembra 1908.

Svoji k svojim!

Priporoča se častitemu občinstvu pri
nakupovanju

jesenskega in zimskega blaga
za ženske in moške obleke
ter drugih potrebščin

slovenska trgovina

pri **„Češniku“**
Ljubljana

Stritarjeve ulice o Lingarjeve ulice

■ ■ ■

Postrežba strogo poštna. Cene najnižje.

Izvozna pivovarna v Senožečah

priporoča sl. občinstvu ter p. n. gg. gostilničarjem

svojo izborna a la plzenjsko, marčno ter izvozno pivo

po najnižji ceni.

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po $4\frac{1}{2}\%$

V kmečki posojilnici je naloženo že nad 15 milijonov kron.

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov. Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog.

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Želodčne kapljice proti napenjanju, pospešujejo slast do jedi, krepe želodec, olajšujejo želodčne bolečine, 1 steklenica 70 v., 6 steklenic 3 K 50 v.

Želodčni prašek proti slabemu prebavljanju, zgagi itd. 1 K

Tinktura proti izpadanju las 1 steklenica z rab. navod. 1 K

Zobna in ustna voda 1 steklenica z rabilnim navodilom 1 K

Zobne kapljice proti zobobolji, 1 steklenica 40 v., 6 stekl. 1 K

Esenca za kurja očesa izkušeno sredstvo proti bradavicam, kurjim očesom itd., 1 stekl. z rabilnim navodilom 70 v.

Golšne kapljice proti golši in debelemu vratu 1 stekl. 60 v. priporoča

lekarna pri Mariji Pomočnici v Vipavi.

Na prodaj je HIŠA v Rakitniku št. 14,

$\frac{3}{4}$ ure oddaljena od Postojne, z vsemi gospodarskimi poslopji, vse v dobrem stanu s 6 orali njiv in travnikov ter 6 oralov mešanega gozda z vsemi obč. pravicami.

Zglasiti se je pri

IVANU TURK, železniškem čuvaju nad Rakitnikom.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
— dopoldne. —

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osobni kredit po 6% .

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.